

/ *de* FLAMBOUW

MAANDBLAD VAN DE EVANGELISCH- LUTHERSE GEMEENTE ZWOLLE

De aankondiging (Botticelli 1489, Uffizi Florence)

December 2019

Diensten in de Evangelisch-Lutherse kerk,

datum/dag	voorganger	ouderling van dienst/lector/organist
1 december 1^e Advent	Ds. M.E. Jonker	Jan Grisnich/ Henny Haverkamp/ Gea Hoven
8 december 2^e Advent	Ds. M. Overbosch- Mielke	Truus Mulder/ Marga Konings/ Gea Hoven
15 december 3^e Advent	Ds. M.E. Jonker	Jan Nauta/ Johanna Wildeman/ Tia Deij
22 december 4^e Advent	Ds. M.E. Jonker	Elly van der Spek/ Marjette Zomer/ Gea Hoven
24 december Kerstnacht	Ds. M.E. Jonker	Elly van der Spek / Marga Zwanenburg/ Gea Hoven
25 december Kerst	Ds. M.E. Jonker	Elly van der Spek / Lolke Folkertsma/ Gea Hoven
29 december 1^e zondag na Kerst	Ds. H. Günther	Jan Grisnich/ Henny Haverkamp/ Gea Hoven
5 januari Epifaniën	Ds. M.E. Jonker	N.n.b.

Koestraat 2, Zwolle. Aanvang 10.00 uur

oppas 0-4 jaar	nevendienst 4-12 jaar <small>j=jongste, o=oudste kinderen</small>	andere informatie elke zondag is er koffie/thee/limonade na de dienst
Lianne Sophia	Chris (j & o) Petra (Kerkwijzer)	1 ^e collecte: Stichting Roemenië 2 ^e collecte: ELKZ M.m.v. de cantorij o.l.v. Gea Hoven
Hanneke Dominique	Ineke (j) Esmeralda (o)	1 ^e collecte: LWF Augusta Ziekenhuis 2 ^e collecte: ELKZ Kerk-op-schootviering
Jaline Dian	Hanneke (j) Chris (o)	1 ^e collecte: KIA 2 ^e collecte: ELKZ
Marga Josianne	Christa (j) Bert (o)	1 ^e collecte: Lilianefonds 2 ^e collecte: ELKZ
		1 ^e collecte: Light for the world 2 ^e collecte: ELKZ Aanvang 19.00 uur
Wieteke Gabrielle	Ineke (j)	1 ^e collecte: Amnesty International 2 ^e collecte: ELKZ Viering Heilig Avondmaal, m.m.v. de cantorij o.l.v. Gea Hoven
Lianne Anna-Lies	Petra (j) Ingrid (o)	1 ^e collecte: Lutherstichting 2 ^e collecte: Jaap Meijer Bloemenfonds M.m.v. de cantorij o.l.v. Gea Hoven
	Hanneke (j & o) Bert (Kerkwijzer)	1 ^e collecte: New born life 2 ^e collecte: ELKZ

BIJ DE EREDIENSTEN

- Op **1 december** begint de tijd van Advent. Een nieuwe rondgang in het kerkelijk jaar waarin de feesten hun eigen plaats hebben en waar dit jaar veel wordt gelezen uit het evangelie van Mattheus. Op de eerste zondag van Advent start het project voor de kinderen 'Geef licht'. Een project waar veelal uit de profetie van Micha wordt gelezen, naast mooie Adventslezingen. In de tijd van Advent zingen we een karakteristiek Kyrie, gevolgd door de lofzang van Zacharias. Soms gesproken, en soms gezongen. En gezongen wordt het zeker op de Eerste zondag van Advent, omdat de cantorij dan haar medewerking geeft.

- Op de Tweede Advent, **8 december**, gaat Maren Overbosch-Mielke voor in de viering. Zij is verbonden aan onze gemeente ten behoeve van haar werk als geestelijk verzorger in de Isala. Daarnaast is zij predikant van de Lutherse Gemeente te Groningen.
- Op de Derde Advent, **15 december**, vieren we met vreugde dat het licht van Kerst al doorschemert. De zondag van de roze dageraad – en roze antipendia in de kerk.
- De Vierde zondag van Advent, **22 december**, draagt de naam ‘Rorate coeli’, dauwt hemelen.
- Op Kerstavond, **24 december om 19.00 uur**, is er een viering voor jong en oud. Een creatieve viering ‘Lichtjes in de nacht’. Iedereen is welkom.
- Op Kerstmorgen, **25 december om 10.00 uur**, vieren we samen de geboorte van Christus – en ook het Heilig Avondmaal. De cantorij werkt mee. En het gloria in excelsis deo zal ruim klinken.
- Op zondag **29 december** gaat ds. Hans Günther voor. Hij is predikant geweest in de Lutherse Kerk van Zwolle van 1989 tot 1998. Daarna is hij predikant geweest in Amsterdam. Ds. Hans Günther heeft aangekondigd dat hij op 29 december voor het laatst zal voorgaan. Hij heeft de leeftijd van 80 jaar bereikt. Deze dienst kunnen we niet zomaar voorbij laten gaan. Daarom extra feestelijk, met de cantorij die meezingt. En met dankbare herinneringen aan zijn predikantschap in Zwolle.
- Op zondag **5 januari 2020** vieren we driekoningen. We zullen afscheid nemen van twee ambtsdragers, namelijk Bart Lip (kerkrentmeester) en Mirjam Heerma (diaken). En we verwelkomen Pieter Visser (kerkrentmeester) en Petra Lip (jeugdouderling).

Al deze vieringen vieren we in onze eigen kerk. Vanaf 6 januari begint hoogstwaarschijnlijk de verbouwing en zullen we twee maanden elders vieren. Volg daarvoor de Flambouw, de kerkmail en de website goed. Belangrijk bij dit alles is: er is op zondag altijd een kerk voor u open!

Ds. Margo Jonker

UIT DE GEMEENTE

Verhuisd

- Mevrouw H.J. Bijsterbosch naar Zwolle
- Fam. Nijkamp/Van Kooten naar Zwolle

Ingeschreven als dooplid

- Roos, Bram en Guus Klijnstra

Uitgeschreven

IN MEMORIAM: ANNEKE VAN DER VEER-BARRINK

Johanna Everdina van der Veer-Barrink, 19 mei 1924 – 29 oktober 2019

Op dinsdag 29 oktober is overleden mevrouw Johanna Everdina (Anneke) van der Veer-Barrink in de leeftijd van 95 jaar. Zij is in Zwolle geboren en getogen en hoorde samen met haar man Wim van der Veer bij de Lutherse Gemeente. Zij ontvingen een zoon en drie dochters. Een groot gezin was een vreugde voor Anneke en haar man Wim, omdat ze zelf enig kind was. In de jaren zestig, met de grote verbouwing aan deze kerk, is door het hele gezin hard meegewerkt aan geldwerving.

Anneke volgde haar man in kerkzijn en geloof, vanuit het vertrouwen dat er een God is en het goed komt. Ze hield van zingen. En ze wist dat ze ergens vandaag kwam en dat ze ergens naar toe ging. Een basisvertrouwen in het geloof dat er een dragende kracht in haar leven is, die God is.

Eind jaren zeventig zijn ze naar Heino verhuisd, bleven lid van de Zwolse Lutherse Kerk, en raakten ook verbonden met de kerk in hun woonplaats. Toen haar man in 2011 overleed is Anneke verhuisd naar de Esdoorn in Zwolle. En daar is zij in de vroege van afgelopen dinsdag, na een voltooid leven, rustig gestorven. Bij de afscheidsdienst klonken woorden uit het boek 'Prediker':

Voor alles wat gebeurt is er een uur,
 een tijd voor alles wat er is onder de hemel.
 Er is een tijd om te baren
 en een tijd om te sterven,
 een tijd om te planten
 en een tijd om te rooien.

Anneke van der Veer hield van zingen. Ze wist dat ze ergens vandaan kwam en dat ze ergens naartoe ging. Een basisvertrouwen in het geloof dat er een dragende kracht in haar leven is, die God is. En zo zongen we in die afscheidsdienst ook 'Ga met God en hij zal met je zijn'. We bevelen haar kinderen en kleinkinderen en achterkleinkinderen aan in de hoede van de Eeuwige.

HET EEUWIG LICHT STAAT AAN 'T BEGIN

E*en vertrouwd kerstlied opnieuw gezongen*
 Lied 470 uit het liedboek, of 142 uit het liedboek der kerken

Het eeuwig licht staat aan 't begin
 Neemt de hele wereld in
 Al is de nacht ook nog zo dicht,
 Het maakt ons kinderen van het licht
 Kyrieleis

Dit lied (waarvan hierboven couplet 4) ken ik zo goed als uit mijn hoofd, omdat ik het vanaf mijn jeugd zing (Liedboek der kerken 142). Nu, verbonden als predikant aan de Lutherse Kerk van Zwolle, valt het mij opnieuw op. Het is geschreven door Maarten Luther.

Nieuwe ervaringen leren mij met nieuwe ogen kijken naar wat ik heb ontvangen in mijn eigen geschiedenis. Zo zal dat met iedereen gaan. Hoe is het jaar geweest, dat achter je ligt? Hoe zong je vorig jaar dit kerstlied, en hoe kun je het dit jaar ontvangen?

Dit lied vind ik mooi, omdat het een kyriegebed is. Een bede om ontferming over mijn leven, alle leven. Het leven van alle mensen. Ook als het wonder van Gods nabijheid gekomen is, en de lof aan Christus gezongen wordt, is daar de bede om ontferming. Zo nodig blijft die nabijheid in het leven. Want altijd, ook met kerst, blijft het menselijk tekort en de pijn van het leven bestaan. In een dit lied wordt de lichte werkelijkheid van God, zichtbaar in het kind in de kribbe, verbonden met de donkere wereld in nood. Dat is een reden tot feest. En het blijft tegelijkertijd een reden voor het zingen van het Kyrieleis.

Ds. Margo Jonker

BEDANKT!

Hartelijk dank aan allen die op zoveel verschillende en verrassende manieren blijk hebben gegeven van medeleven bij mijn ziekte! Geweldig was het afscheid van de leiding en de kinderen van de nevendienst. Het gaat mij momenteel redelijk goed na de bestralingen, al is de oorzaak van mijn ziekte niet verdwenen.

Een hartelijke groet aan u allen!

Sipco Bosma

BEZOEK ONTVANGEN VAN DE PREDIKANT

Misschien zou u het fijn vinden om bezoek te ontvangen van de predikant. Neemt u dan contact op met Margo Jonker. Zij maakt graag met u een afspraak. Telefonisch , of per e-mail via margojonker@kpnplanet.nl.

NIEUWE REDACTIE FLAMBOUW

In een eerdere Flambouw stond het al: Jenny stopt met het redactiewerk voor de Flambouw. We bedanken haar hartelijk voor al het werk dat zij als redacteur heeft gedaan. Gelukkig hebben we ook twee mensen bereid gevonden om de redactie van de Flambouw met ingang van het volgende nummer (van januari 2020) te gaan verzorgen, namelijk Harry Konings en Chica van Dam. Het e-mailadres blijft ongewijzigd: flambouw@elkz.nl.

Truus Mulder

LECTIO DIVINA

In de tijd van Advent is er weer gelegenheid om bijeen te komen volgens de meditatieve bijbelleesmethode 'Lectio Divina' (een heel oude wijze van meditatief Bijbellezen). We volgen in die bijeenkomsten de lezingen van de aansluitende zondag. We beginnen om 20.00 uur met thee en koffie. Daarna lezen we uit de bijbel, zittend om de Paaskaars, in de kerkzaal. Om 21.00 uur ongeveer wordt de bijeenkomst afgerond. Iedereen welkom om een keer, of alle keren, in de kring mee te doen. Opgave is niet noodzakelijk, wel fijn: margojonker@kpnplanet.nl. De eerstvolgende data zijn **dinsdag 3 en 10 december om 20.00 uur** in het gemeentecentrum.

KERK-OP-SCHOOTVIERING: KERST

Op zondag **8 december** is er weer een Kerk op schoot viering. Dit keer is het thema "Kerst". Buiten op straat en in de huizen kun je al langzaam merken dat het Kerstfeest dichterbij komt. Op tweede advent gaan wij met de jongste gemeenteleden alvast kennismaken met alle hoofdpersonen uit het kerstverhaal. En we gaan onze eigen stal bouwen. Komen jullie ook?

De kerk-op-schootdienst is in het gemeentecentrum, tijdens de gewone kerkdienst en start op het moment dat de grotere kinderen (5-12jaar) naar de kindernevendienst gaan. Tot die tijd kunnen de (groot)ouders als ze dat willen eerst in de kerk zijn, of meespelen bij de oppas. Kerk-op-schoot is een sprankelende, belevingsgerichte dienst die zich richt op kinderen van 0 t/m 5 jaar. Tijdens deze diensten beleven baby's, peuters én hun (groot)ouders/verzorgers een Bijbelverhaal met alle zintuigen. We vertellen een verhaal, afgewisseld met liedjes en belevingsgerichte activiteiten. Zo maken jonge kinderen op een speelse manier kennis met de kerk.

Alle ouders en grootouders, en andere belangstellenden zijn van harte welkom. Graag tot ziens op zondag 8 december!

ADVENTSMIDDAG VOOR SENIOREN

Van harte uitgenodigd – u, en uw vrienden en/of huisgenoten – voor deze Adventsmiddag op **woensdag 11 december** met ontmoeting, gesprek, een viering van het Heilig Avondmaal en een gezellig samen zijn. De seniorenbezoekersgroep heeft de middag voorbereid, waarin naast de ontmoeting ook ruimte is voor creativiteit. Hoe dit eruit gaat zien, is een verrassing. De middag sluiten we af met een lichte maaltijd vanaf ongeveer 17.00 uur.

Datum: Woensdag 11 december 2019

Tijd: Vanaf 14.00 uur bent u welkom voor koffie en thee

Plaats: Evangelisch Lutherse Kerk te Zwolle

Viering: Om 14.30 gaat ds. Margo Jonker voor in de kerkdienst met Heilig Avondmaal

Afsluiting: Tegen 18.00 uur

In verband met de organisatie is het fijn als u zich opgeeft vóór 2 december bij Alice Huisman (telefonisch of per e-mail).

LEREN VAN LUTHER

De laatste bijeenkomst van de reeks Leren van Luther vindt plaats op **donderdag 12 december om 19.30 uur** in het gemeentecentrum.

KERSTAVOND: VRAAG VOOR JOZEF, HERDER OF ENGEL?

Op Kerstavond zullen we vieren met jong en oud. Het Kerstverhaal zal verbeeld en verteld worden. En natuurlijk zullen we mooie kerstliederen zingen. Dit jaar is er de gelegenheid om op een zondag voorafgaand aan kerst vragen te formuleren die je weleens zou willen stellen aan de figuren van het kerstverhaal. Zou je een vraag hebben voor Jozef, of aan Maria? Of voor de engelen? Of misschien de herders? Je kunt de vragen kenbaar maken via papieren die in de kerk liggen op zondag 9 of 16 december. En je kunt ze ook mailen aan margojonker@kpnplanet.nl.

EEN GOED VERHAAL GEDEELD: GROOT HUISBEZOEK

In januari en februari zullen we als kerk op andere wijze bijeenkomen, namelijk in de huiskamer. Groot Huisbezoek. Voor iedereen zal een uitnodiging uitgaan om ergens in de buurt, in een huiskamer, samen te komen. Tijdens de avond is er ruimte voor ontmoeting. En we delen verhalen, die we bij ons dragen omdat ze ons iets vertellen. Dat kunnen Bijbelverhalen zijn. Want die zijn krachtig en betekenisvol. Maar misschien draagt u ook wel een ander betekenisvol verhaal bij u. Wat is voor u een Goed Verhaal, en *waarom* is dat voor u een goed verhaal geworden?

Op zondag 5 januari zullen de uitnodigingen klaarliggen in het gemeentecentrum. Hopelijk kunt u uw eigen uitnodiging en van hen die in de buurt wonen meenemen. De enveloppes die blijven liggen versturen we over de post. Iedereen wordt uitgenodigd om op een plaats zo dicht mogelijk bij de eigen woning een groot huisbezoek te bezoeken. Voor sommigen zal dat desondanks toch nog een eind reizen zijn. Maar we hopen dat ieder zich uitgenodigd voelt om te komen.

De plaatsen waar de groot huisbezoeken gehouden worden, zijn nog niet helemaal bekend. Momenteel zijn we huiskamers aan het zoeken. Hieronder staan de data genoemd en ook de plaatsen waar het groot huisbezoek zal plaatsvinden. Maar de precieze adressen zijn bij het schrijven van deze Flambouw nog niet bekend.

- Woensdag 22 januari: Hoogeveen, Meppel, Steenwijk
- Donderdag 23 januari: Dalfsen
- Dinsdag 28 januari: Nunspeet
- Donderdag 30 januari: Zwolle-Zuid
- Maandag 3 februari: Zwolle-Assendorp
- Dinsdag 4 februari: Zwolle-Westenholte
- Dinsdag 11 februari: Zwolle-Stadshagen
- Maandag 26 februari: Zwolle-Holtenbroek/centrum
- Dinsdag 27 februari: Zwolle-Aalanden
- Dinsdag 5 maart: Zwolle-Berkum

Houd de Flambouw van januari, als ook de website en de kerkmail goed in de gaten. Nieuwe berichten volgen. De organisatie van het Groot Huisbezoek is in handen van Marga Konings, Marga Zwanenburg en Margo Jonker.

KLOOSTERWEEKEND: 27-29 MAART 2020

Een weekend samen te gast zijn in een klooster, het ritme van de kloostergemeenschap volgen en samen een bezinnend programma doormaken. In het weekend van 27-29 maart 2020 is er weer de mogelijkheid om mee te gaan met een kloosterreis. Het klooster is dit jaar het stadsklooster van de zusters Clarissen in Nijmegen. Een klein klooster en daarom kunnen we ook maar met een kleine groep gaan. De kosten zijn rond de 120 euro exclusief reiskosten. De voorbereidingsbijeenkomst is op **woensdag 8 januari om 20.30 uur** bij Margo Jonker thuis, te Zwolle. Christa van Stappen en Margo Jonker leiden de kloosterreis. Opgave bij margojonker@kpnplanet.nl.

Renovatie gemeentecentrum

UPDATE RENOVATIE

Zoals het nu lijkt, gaat de renovatie op 6 januari 2020 van start. De planning is dat we begin maart 2020 weer gebruik kunnen maken van de kerk en het gemeentecentrum. Het wachten is op het verlenen van de bouwvergunning van de gemeente Zwolle.

Vanaf januari is er **vervangende locatie** gevonden voor de verschillende activiteiten.

- De erediensten worden gedeeltelijk naar de Waalse kerk verplaatst, er is een oecumenische viering in de Oosterkerk en er wordt overlegd met de Doopsgezinde kerk voor een gezamenlijke dienst. Op 16 februari zijn we welkom in de Lutherse kerk in Kampen, waar ds. Erwin de Fouw voorgaat.
- Er worden geschikte ruimtes gezocht voor kinderoppas, kindernevendienst, catechese 'Onder de Zwaan' en Kerkwijzer. De Opkamer en (gedeeltelijk) de wachtkamer zijn hiervoor beschikbaar.
- De repetities van de cantorij worden aangepast en/of er wordt naar vervangende repetitie ruimte gekeken als dat nodig is.
- De gespreksgroepen 'Als vrouwen aan het Woord komen', het Leerhuis en 'Als het verhaal gaat' verhuizen deze maanden naar de Oosterkerk.
- De maaltijdgroep 'Zwaan schuif aan' heeft ervoor gekozen om een pauze in te lossen omdat er geen geschikte locatie beschikbaar is.
- Verder zijn er een aantal activiteiten uitgesteld tot na de renovatie of vinden in huiselijke kring plaats.

In de Flambouw van januari en februari worden de kerkdiensten en de overige activiteiten vermeld met datum, tijd en plaats.

Het 'papierhok' komt te vervallen. Naast de ingang vanaf het plein komt een trap voor de fysiotherapiepraktijk op de 1^e verdieping. In de bestaande fietsenstalling op het plein is gedeeltelijk een berging gemaakt, waardoor de stalling een beetje kleiner wordt om fietsen te plaatsen.

In de maanden januari en februari kan er door gemeenteleden vanwege de bouwactiviteiten niet geparkeerd worden op het parkeerterrein achter de kerk.

We gaan ervan uit dat u voorlopig zo voldoende geïnformeerd bent, maar mocht u vragen hebben spreek dan even ons of iemand anders van de kerkenraad aan.

Janke Geertsma en Cor Noorda

UIT DE KERKENRAAD

Op 30 oktober kwam de kerkenraad bij elkaar. Hieronder vindt u de belangrijkste punten uit deze vergadering op een rij.

- Het jaarplan 2020 met alle bestaande activiteiten en alle nieuwe activiteiten die we in 2020 willen gaan organiseren is na een enkele aanpassing definitief vastgesteld. Het zal na de dienst op 8 december samen met de begroting 2020 tijdens een 'koffiepraatje' aan de gemeente worden gepresenteerd.
- De kerkenraad heeft ingestemd met een plan voor het bezoekwerk, dat is opgesteld door ds. Margo Jonker en Marga Zwanenburg, coördinator van de bezoekgroep. De nieuw voorgesteld werkwijze is flexibel en er wordt meer verantwoordelijkheid neergelegd bij gemeenteleden. Het plan zal nog verder worden uitgewerkt door Margo en Marga.
- Ten aanzien van de communicatie tussen alle betrokkenen rond de erediensten wordt een document opgesteld, waarin de werkwijze wordt vastgelegd. Op termijn zal ook de nieuwe website hier als informatiebron een rol in gaan spelen.
- In de vacature die is ontstaan door het vertrek van _____ zullen Harry Konings en Chica van Dam gezamenlijk de redactie van de Flambouw op zich nemen met ingang van januari 2020. U leest hierover meer elders in deze Flambouw.
- Door de kerkrentmeesters gebouwen, Janke Geertsma en Cor Noorda, is een plan gemaakt voor vervangende ruimten voor de activiteiten die gepland staan tijdens de verbouwing van het gemeentecentrum. Ook hierover vindt u elders in deze Flambouw meer informatie.
- Naar aanleiding van de financiële rapportage over het derde kwartaal 2019 wordt geconcludeerd dat de opbrengsten uit Kerkbalans in het afgelopen kwartaal hoger waren dan was begroot, maar dat er nog steeds een tekort wordt verwacht van € 20.000. In de decembervergadering wordt de begroting voor 2020 besproken en vastgesteld.
- Omdat er vanuit de gemeente geen bezwaren zijn ontvangen ten aanzien van de voordracht van Pieter Visser als kerkrentmeester financiën en Petra Lip als jeugdouderling, zullen zij beiden toetreden tot de kerkenraad en in de viering op 6 januari worden bevestigd.
- Omdat Mirjam Heerema om persoonlijke redenen haar taak als diaken heeft neergelegd, wordt er door de diaconie gezocht naar een opvolger.

De volgende kerkenraadsvergadering vindt plaats op 4 december.

Namens de kerkenraad,

Elly van der Spek, secretaris

BRAINSTORMAVOND 13 NOVEMBER: KORT VERSLAG

Past ons aanbod van activiteiten bij gemeente-zijn anno 2020? Deze vraag stond centraal op de brainstormavond op woensdag 13 november in het gemeentecentrum. Met ruim 20 gemeenteleden hebben we in vier groepen nagedacht hoe we de betrokkenheid van gemeenteleden bij onze gemeente kunnen behouden én vergroten.

Om de gedachten te bepalen liet Truus Mulder vooraf een aantal plaatjes en grafieken zien van analyses die zijn gedaan aan de hand van het ledenbestand, in relatie tot leeftijdsopbouw en Kerkbalans en alle activiteiten die we organiseren voor de verschillende doelgroepen. In de plenaire terugkoppeling was men unaniem van mening dat ontmoeting en onderling contact de basis zijn voor betrokkenheid. Wanneer je elkaar kent is er eerder bereidheid om deel te nemen aan activiteiten. Er werden diverse suggesties gedaan voor nieuwe activiteiten of andere locaties voor sommige activiteiten. Het opzetten van een netwerk tussen gemeenteleden in de wijken in Zwolle of in het buitengebieden wordt als belangrijk gezien. Een ander verbeterpunt wordt gezien in het actief betrekken van nieuwkomers in de organisatie van activiteiten. Tenslotte is benadrukt dat het belangrijk is om ook aandacht te hebben voor de leeftijdsgroep van 10 tot 20 en hen te vragen naar hun wensen en ideeën over het activiteitenaanbod.

De kerkenraad gaat de komende tijd aan de slag met de ideeën en suggesties en zal voor de uitwerking ervan zeker een beroep doen op de gemeente. Mogen we op uw steun rekenen?

Namens de kerkenraad,
Elly van der Spek, secretaris

AMNESTY INTERNATIONAL

Zondag 8 december liggen er op iedere tafel in het gemeentecentrum drie dezelfde brieven om te ondertekenen.

Schrijven helpt. Eén op de drie gevangenen voor wie geschreven is, krijgt een betere behandeling of wordt vrijgelaten!

- Egypte: Bekende advocaat opgepakt na protesten.

De bekende Egyptische mensenrechtenadvocaat Mahienour el-Masry verliet op 22 september het Openbaar Ministerie, toen agenten in burger haar een busje in duwden en naar een onbekende plek brachten. ElMasry deed bij het OM navraag naar een aantal demonstranten die in de twee dagen ervoor waren gearresteerd tijdens massale anti-overheidsprotesten. Op 20 en 21 september 2019 gingen in meerdere steden in Egypte mensen massaal de straat op uit woede tegen het regime van president Al-Sisi. De demonstranten eisten zijn aftreden omdat hij corrupt zou zijn. Al-Sisi sloeg genadeloos terug. Volgens betrouwbare bronnen pakte de politie ten minste

2.300 mensen op. Prominente activisten, journalisten en advocaten werden gearresteerd om kritische geluiden te smoren en nieuwe protesten te verijdelen. Ook werden tv-kanalen zoals de BBC en verschillende online communicatie-apps geblokkeerd. Een aanklager verhoorde El-Masry over ongefundeerde aanklachten, waaronder 'het steunen van een terroristische organisatie' en 'het verspreiden van onjuiste informatie'. Ze zit nu in voorarrest, in afwachting van een onderzoek. El-Masry bracht al vaker langere periodes door in de gevangenis omdat zij deelnam aan vreedzame protesten.

- Israël: Palestijnse mensenrechtenwerker nog langer vast.
Israël houdt Ayman Nasser al meer dan een jaar vast zonder hem ergens voor aan te klagen. Nasser werkt bij Addameer, een mensenrechtenorganisatie die onder meer opkomt voor de rechten van Palestijnse gevangenen. Nasser, vader van vier kinderen, werd op 9 september 2018 thuis opgepakt, vlakbij Ramallah in bezet Palestijns gebied. Sindsdien zit hij in administratieve detentie. Dit betekent dat hij, zonder te weten waarom, voor onbepaalde tijd vastzit. Zijn detentie werd op 11 september van dit jaar met nog eens vier maanden verlengd. Nasser heeft last van een chronische ontsteking van de dikke darm en een hernia in zijn rug. Hij moet voor zijn klachten regelmatig naar een medisch specialist. Maar de gevangenis staat hem dat niet toe. In de afgelopen jaren zijn al meerdere medewerkers van Addameer lastiggevallen of in administratieve detentie geplaatst. De vrijheid van meningsuiting staat in Israël ernstig onder druk.
- Tanzania: Journalist opgepakt om mond te snoeren.
Zes agenten in burger pakten de gerespecteerde journalist Erick Kabendera op 29 juli thuis op. Zonder opgaaf van reden. Vermoedelijk zit hij vast omdat hij onderzoek doet naar de mensenrechtensituatie in Tanzania en daarover bericht in binnen- en buitenland. Kabendera is inmiddels aangeklaagd voor het leiden van georganiseerde misdaad, belastingontduiking en geldwitwassen. Dit zijn verzonden aanklachten. Sinds zijn arrestatie gaat het slechter met de gezondheid van Kabendera. Hij heeft ademhalingsproblemen en een van zijn benen is verlamd. Hij wordt hiervoor behandeld in het ziekenhuis.
Sinds John Magufuli in 2015 president werd van Tanzania, wordt de vrijheid van meningsuiting en persvrijheid er meer en meer aan banden gelegd. Journalisten die kritiek uiten op het beleid van de Tanzaniaanse overheid en hoe die met mensenrechten omspringt, worden opgepakt en lastiggevallen.

Het schrijven van brieven en het zetten van een handtekening helpt om de mensenrechten te verbeteren. Graag uw medewerking!

Everdien Sanderman

BERICHTEN VANUIT DE DIACONIE

OPBRENGST COLLECTES 2019: KWARTAAL 1-3

Opbrengst diaconale collectes 2019			
Datum	Doel	Soort	Opbrengst (€)
6-1-19	New Born Life	wereldwijd	159,90
13-1-19	St. Inlia	Landelijk	140,65
27-1-19	Project Versterk de Kerk in Midden-Oosten	project/wereldwijd	149,65
3-2-19	KIA project Bangla Desh	wereldwijd	174,8
10-2-19	De Zonnestein	plaatselijk	100,9
17-2-19	Kledingbank Zwolle	plaatselijk	107,75
24-2-19	Amnesty International	wereldwijd	141,7
3-3-19	Stichting Voor Elkaar	plaatselijk	145,87
10-3-19	Maarten Luther Stichting	Landelijk	145,4
17-3-19	Stichting Jongeren op Kamp	Landelijk	121,65
24-3-19	KIA project Kinderen in India	wereldwijd	155,3
31-3-19	Project Versterk de Kerk in Midden-Oosten	project/wereldwijd	155,4
7-4-19	Inloophuis de Bres	plaatselijk	121,07
14-4-19	Stichting Leprazending	wereldwijd	134,58
21-4-19	Stichting Christ's Hope	wereldwijd	206,2
28-4-19	Stichting UAF Vluchtelingen Studenten	Landelijk	104,1
5-5-19	Stichting Hart voor Zwolle	plaatselijk	97,85
12-5-19	Stichting Present	plaatselijk	143,32
19-5-19	KIA project Hulp Papua	wereldwijd	113,9
26-5-19	Project Versterk de Kerk in Midden-Oosten	project/wereldwijd	107,28

2-6-19	Stichting Geef een Koe	wereldwijd	147,05
9-6-19	Stichting Light for the world	wereldwijd	156,25
16-6-19	BEZWA Foundation Jeugdhuis Zambia	wereldwijd	65,45
23-6-19	Leprazending	wereldwijd	136,2
30-6-19	Rudolph Stichting	Landelijk	112,75
7-7-19	Inloophuis de Bres	plaatselijk	135,06
14-7-19	Lutherse Zending Nias Batu eilanden	wereldwijd	114,15
21-7-19	Stichting Voortbestaan Synagoge Zwolle	plaatselijk	107,15
28-7-19	Project Versterk de Kerk in Midden-Oosten	project/wereldwijd	79,8
4-8-19	Stichting Epafra	wereldwijd	102,21
11-8-19	Stichting ORA	wereldwijd	116,7
18-8-19	Artsen zonder Grenzen	wereldwijd	91,65
25-8-19	Stichting ZOA	wereldwijd	82,35
1-9-19	Stichting SLOA	Landelijk	146
8-9-19	Stichting Mensenkinderen	wereldwijd	100,7
15-9-19	Stichting Voorkom	Landelijk	124,55
29-9-19	Project Versterk de Kerk in Midden-Oosten	project/wereldwijd	151,6

In de tabel hierboven ziet u de opbrengsten van de collectes voor de diaconale doelen van de eerste drie kwartalen van 2019.

- Er is 5 keer gecollecteerd voor het project Versterk de Kerk in het Midden-Oosten. In totaal werd daarbij € 643,73 ingezameld. Dit is met blauw gearceerd in de tabel.
- De collectes voor Kerk in Actie zijn met geel gearceerd.
- Vooruitlopend op de manier waarop we jaarverslagen en begrotingen gaan rapporteren volgens het model van FRIS zijn de collectedoelen ingedeeld in de drie categorieën: wereldwijd, landelijk en plaatselijk.
- Naast het project (wereldwijd) is er 17 keer gecollecteerd voor wereldwijde doelen, met een totaalopbrengst van € 2199,09.
- De 7 collectes voor landelijke doelen leverden samen € 895,10 op.
- De overige 8 collectes voor plaatselijke doelen brachten € 958,97 op.
- Het gemiddelde per collecte ligt ongeveer tussen € 120 en € 130.

Alle gulle gevers en geefsters hartelijk dank voor uw bijdragen.

Namens de diaconie,

Berend Tiesinga

DIACONALE COLLECTES

Stichting Roemenië

Op zondag **1 december** is de diaconale collecte bestemd voor de Stichting Roemenië. De Roemeense organisatie 'O lume mai buna-Romania' ('Een betere Roemeense wereld') heeft als hoofddoel het structureel verbeteren van de leefsituatie van minder bedeelden of zich in moeilijke situaties bevindende personen in Roemenië. Zowel individueel als in gezins- en/of groepsverband. Hierbij maakt de stichting geen onderscheid in leeftijd, religie of achtergrond. De stichting werkt vanuit een christelijke grondslag.

Augusta Ziekenhuis LWF

Op zondag **8 december** is de diaconale collecte bestemd voor het Augusta Victoria Ziekenhuis in Jeruzalem. Dit ziekenhuis wordt beheerd door de Lutherse Wereld Federatie. Dit ziekenhuis is opgericht na de oorlog van 1948 en zorg bieden aan alle bewoners, ongeacht ras, religie, nationaliteit, geslacht, of het vermogen om te betalen. De meerderheid van de patiënten bestaat uit verwijzingen van de Palestijnse Autoriteit en de VN-hulporganisatie voor de Palestijnen. Het Augusta ziekenhuis biedt een groot aantal gespecialiseerde diensten die niet gemakkelijk toegankelijk of beschikbaar zijn in andere ziekenhuizen in de bezette Palestijnse gebieden. Het ziekenhuis is grotendeels liefdadigheidzorg. Dit is alleen mogelijk door de donaties en steun van kerken, organisaties en individuen.

KIA: Visserij project in de bergen van Nepal

Op zondag **15 december** collecteert de diaconie namens KIA voor een visserij project in de bergachtige Rukum-regio in het westen van Nepal. De grond in dit bergachtige gebied is arm. Landbouw is moeilijk en levert maar voor zes tot acht maanden per jaar voedsel op. In de overige maanden is er gebrek aan voldoende eten. Vooral kinderen zijn het slachtoffer. 35 procent van de kinderen onder de vijf jaar is chronisch ondervoed.

**kerk
in actie**

In de Rukum-regio ligt een groot meer, dat heel geschikt is voor het kweken van vis. Deze vis wordt verkocht op de lokale markt. Samen met United Mission Nepal (UMN) helpt Kerk in Actie de bevolking hun inkomsten te vergroten door het verbeteren van de visteelt in het Syarpumeer. UMN ondersteunt bij de aanleg van kweekvijvers, geeft advies over watermanagement tijdens bijvoorbeeld het regenseizoen en over de verkoop van de vis.

UMN geeft trainingen aan de bevolking rond het meer om op de beste en meest duurzame manier vissen te kweken. Daarnaast ondersteunt UMN hen ook bij het verbouwen van groente en fruit tijdens de maanden dat landbouw wel mogelijk is. Ze trainen mensen om hun eigen bedrijf op te zetten. Zo zijn in de afgelopen jaren mensen begonnen met het opzetten van een geiten- en een groentebedrijf. Dankzij de ondersteuning op het gebied van landbouw, visserij en toerisme, stijgen de inkomsten en kunnen 1600 mensen het hele jaar door voldoende voedsel kopen.

Lilianefonds

Op zondag **22 december** is de diaconale collecte bestemd voor het Lilianefonds. De missie van het Lilianefonds is: bijdragen aan een wereld waarin kinderen met een handicap, die opgroeien in extreme armoede, al hun talenten kunnen ontwikkelen en inzetten. Samen met lokale organisaties in Afrika, Azië en Latijns-Amerika maakt men kinderen sterker en hun omgeving toegankelijker.

Het werk van het Lilianefonds concentreert zich in zo'n 30 landen. In elk van deze landen heeft men een partnerschap met een organisatie ter plekke. Deze Strategische Partnerorganisatie (SPO) maakt jaarlijks een programma voor ondersteuning van kinderen met een handicap. Een SPO kent het land door en door en kan bepalen waar en op welke gebieden steun het dringendst nodig is. Voor uitvoering van het programma maakt de SPO afspraken met lokale organisaties die dichtbij de kinderen werken, bijvoorbeeld op het platteland of in sloppenwijken. Binnen deze partnerorganisaties regelt een team waarin verschillende deskundigheden vertegenwoordigd zijn – het mediation team – steun op maat voor kinderen. Het Lilianefonds steunt het programma inhoudelijk en financieel.

Light for the world

Op **dinsdag 24 december** (Kerstavond) is er een collecte voor de stichting Light for the world. Deze stichting is een ontwikkelings-organisatie die zich inzet voor bestrijding van vermijdbare blindheid en voor inclusie van mensen met een handicap in ontwikkelingslanden. De stichting is opgericht in 1982 en actief in negen landen in Afrika en Azië met ruim dertig projecten. De projecten worden uitgevoerd in nauwe samenwerking met lokale partnerorganisaties voor een duurzaam resultaat. Light for the world Nederland werkt nauw samen met collega-organisaties in Oostenrijk, Tsjechië en België om de effectiviteit van haar inzet te vergroten. Men is grotendeels afhankelijk van giften en subsidies.

Amnesty International

De diaconie collecteert op **woensdag 25 december** (Kerst) voor Amnesty International. Deze organisatie trekt zich het lot aan van politieke gevangenen en mensen die vastzitten of worden gemarteld vanwege hun opvattingen, geloof of overtuiging. Amnesty is niet gebonden aan enige regering, politieke ideologie, religie of economisch belang. Amnesty neemt voor onderzoek, lobby en actie geen geld aan van overheden en wordt voornamelijk gefinancierd door giften van leden en donateurs, en door inkomsten van sympathisanten.

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

Lutherstichting

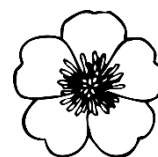
Op zondag **29 december** (1^e zondag na Kerst) wordt er gecollecteerd voor de Lutherstichting. Deze stichting geeft met name ondersteuning aan gemeenteopbouw in de Evangelisch Lutherse Kerk in het Europese deel van Rusland. Er is geld nodig voor gebouwen, voor kinder-, jeugd en jongerenwerk en voor bijscholing. De Lutherse Kerk in Europees Rusland bestaat uit elf regio's met daarin gemeentes en huisgemeentes.

**Luther Stichting
Nederland**

Jaap Meijer Bloemenfonds

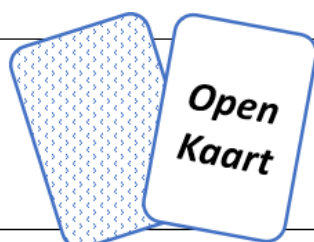
De tweede collecte op zondag **29 december** is bestemd voor het Jaap Meijer Bloemenfonds

New born life

Op zondag **5 januari** wordt er gecollecteerd voor de Stichting New born life. Deze stichting wil pas bevallen Afrikaanse vrouwen die lijden aan specifieke aandoeningen na de bevalling een nieuwe kans bieden. In de meeste gevallen wordt een vrouw met genoemde aandoeningen verstoet. Zelfdoding komt veel voor onder deze vrouwen, omdat ze het "er niet meer bij horen" niet langer kunnen verdragen. De organisatie Mercy Ships, verleent hulp aan bovengenoemde vrouwen door middel van een herstel operatie en verleent begeleiding op sociaal en maatschappelijk terrein, zodat een nieuwe start kan worden gemaakt.

Stichting
newbornlife
Nederland

EEN MAAKBARE WERELD VERSUS DE EEUWIGE

Groen Geloven biedt een nieuw perspectief op de aarde als Gods Schepping, aldus een wervende tekst op de Groene Kerkendag die onlangs werd gehouden in het Dominicanerklooster in Zwolle. Mede ook mogelijk gemaakt door Kerk in Actie. Onderaan de website lees ik de wervende tekst: “Meld jouw gemeente aan als groene kerk. Heb je de eerste stap al gezet? Meld je dan meteen even aan. We geven jouw gemeente dan een mooi plekje op de site.”

Mooie idealen met een haast ideologische ondertoon. Ondanks de goede intenties voel ik een ongemak bij dit soort teksten. Ongemak over de feiten, want in het klimaatdebat lijkt het of er geen hoop meer is: iedereen voelt zich bijna overal schuldig over. De uitspraak van Luther, apocrief of niet, over het boompje dat hij zou planten, ook al zou morgen de wereld vergaan, vind ik toch een wat positievere benadering. Het klimaatdebat heeft onderhand een religieuze ondertoon. Woorden als schaamte, redding, hoop en toekomst worden daarbij wel erg achteloos gebruikt.

Positief bedoelde verandering onbewust willen voeden met angst of verkeerde informatie, daar word ik niet gemotiveerd of blij van. Inmiddels is er zelfs een humanistisch geestelijk verzorger die hulp biedt aan mensen die lijden onder het ecologisch onheil. Voor mensen die hulp zoeken zijn er gespreksgroepen onder de noemer “milieumelancholie”, “klimaatdepressie” en “ecologische schaamte”.

De PKN laat zich in het klimaat debat ook niet onbetuigd. Begin van dit jaar was er zelfs de inzegening van een klimaatmars. En op de website vind je veel (nuttige, jazeker) verwijzingen en tips hoe je groen kunt leven en geloven. Bidden voor onze schepping en als kerk kritisch omgaan met onze goede aarde: er kan niemand tegen zijn om daar over na te denken. En ook vooral om daar iets mee te doen. Want er is inderdaad verandering nodig. Maar Groen Geloven? Hoe doe je dat? Wanneer de kerk zich aan een politiek programma of zelfs aan stakende groeperingen bindt, raakt ze al snel gepolitiseerd en daarna misschien zelfs wel gedateerd. Een mooi citaat in dit verband komt van Kierkegaard: „Wie met de tijdgeest trouwt, wordt snel weduwnaar.”

Zorgvuldige omgang met de natuur is natuurlijk altijd goed. Maar het idee dat we de natuur goed gezind moeten zijn, zoals dat gebeurt in natuurgodsdiensten, is dat niet een wat animistische benadering?

Begin dit jaar las ik in het *Nederlands Dagblad* een lezenswaardige column van rabbijn Lody van de Kamp. Hij filosofeert daar over het voortbestaan van de aarde. Ik citeer een aantal alinea's:

“De Eeuwige heeft de wereld geschapen. De mens mag zijn partner zijn. Maar nog steeds houdt Hij als Schepper de regie in handen. Hij gaat over

het voortbestaan van zijn wereld. De mens niet. Ook wanneer het voortbestaan van deze wereld door ons falen of juist door onze bijdrage aan de verdere ontwikkeling aan de orde zou kunnen zijn, dan weten wij van die goddelijke interventie (...).”

“Zorgelijk vind ik dat (..) geloofsgemeenschappen en de confessionele politieke partijen nagenoeg kritiekloos lijken mee te deinen op de golven van een maakbare wereld, waar met de hand van goddelijke bemoeienis nauwelijks nog rekening wordt gehouden (...).”

“Rentmeesterschap gaat over de menselijke verantwoordelijkheid. Daarnaast echter is er goddelijk bestuur over deze wereld, dat allesbepalend is. Een krachtige verwijzing daarnaar, juist door geloofsgemeenschappen en door christelijke partijen, zal bij veel gelovigen het Godsvertrouwen met betrekking tot de visie op de milieugekte sterken, in plaats van zich seculiere angsten te laten inboezemen.”

Zo'n tekst lezen is, bij alle verwarring over het klimaat, een verademing.

Jan Grisnich

Deze tekst is op persoonlijke titel.

VERSLAG: WICAS-CONFERENTIE IN WARSCHAU

In de heel late zondagavond van 10 november arriveerde ik op vliegveld Warschau in Polen. Vreemd, om zomaar opeens naar een voor mij nieuw land te gaan, waar een taal gesproken wordt die ik niet eigen ben. Maar ik wist dat er een groep vrouwen op mij wachtte ten behoeve van de Europese Conferentie over gendergelijkheid voor vrouwen.

Op het vliegveld liep ik zo tegen een papier aan, waar mijn naam op stond, en die verwees naar een taxistandplaats, waar een taxichauffeur op mij wachtte. Mijn naam op een groot internationaal vliegveld. De taxichauffeur bracht mij naar het conferentiecentrum Falenty, zo'n 15 kilometer ten zuiden van de oude stad van Warschau.

De conferentie van drie dagen is georganiseerd door het Wicas, wat staat voor 'Women in Church and Society', en is onderdeel van de Lutherse Wereld Federatie (LWF), die in Geneve bijeenkomt. Ze zitten in de buurt van de Wereld Raad van Kerken en de Verenigde Naties. Via het Wicas zet het LWF zich in voor gemeenschappen om gelijkwaardigheid te bereiken tussen vrouwen en mannen door het inzetten van maatregelen die rechtvaardigheid en waardigheid promoten.

De conferentie werd praktisch georganiseerd door Angieszka Godfrejow. Zij werkt in de Augsburgse kerk in Warschau. En twee vrouwen van het LWF, te weten Cristina Rendon en Judith VanOsdol, leidden de conferentie inhoudelijk: een overzicht wat er in het verleden gedaan werd, hoe er gewerkt wordt in het LWF,

en hoe de banden met de VN zijn. Voor mij persoonlijk waren het nieuwe werelden waar ik een inkijkje in kreeg.

Daarnaast waren er ook persoonlijke verhalen van vrouwen uit alle landen van Europa. Zo werd duidelijk dat de positie van de vrouwen heel verschillend was in de verschillende landen, zowel in de kerk als in de maatschappij. In Duitsland bijvoorbeeld is volop aandacht voor de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen en wordt hard en met professionele inzet gewerkt aan gelijkwaardigheid. Maar het verhaal van de vertegenwoordiger uit Kroatië gaf aan, dat er nog veel moet gebeuren voor gelijkwaardige behandeling van vrouwen en mannen.

In deze conferentie kwam ook seksueel geweld aan de orde. Het komt nog zoveel voor, dat aandacht voor seksueel geweld en seksueel misbruik noodzakelijk blijft en geïntensiveerd dient te worden. Dat geldt ook voor Nederland.

Voor mijzelf was het een opfriscursus in mijn betrokkenheid op gelijkwaardigheid van vrouwen. Ik merkte dat ik in dit onderwerp lui was geworden. Voor mij is de discriminatie van mensen vanwege hun afkomst en vanwege geaardheid nadrukkelijker aanwezig. Maar ik weet, dat gelijkwaardigheid voor veel vrouwen nog niet aan de orde is. Zeker als ik kijk naar vrouwen van migrantenafkomst of naar vrouwen in financieel armere omstandigheden. Maar ook als het gaat om vrouwen in leidersposities. Voor ik wegging naar Warschau vernam ik dat de Protestante Kerk naast een mannelijke scriba ook een mannelijke voorzitter van de synode heeft gekozen. Predikant uit een gemeenschap waar vrouwen geen ambtsdrager mogen zijn.

Na drie dagen veel praten, overleggen, proberen elkaar te begrijpen over taalgrenzen heen, is er weer een stap gezet in die waarborging van gelijkwaardigheid van vrouwen. Via het LWF en dan verder naar alle kerken zal uitgezet worden hoe informatie en cursussen ten behoeve van mannen en vrouwen vertaald en toegankelijk gemaakt kan worden.

Voor wie meer wil weten over het Wicas en wat deze internationale tak van het LWF doet, zie: wicas.lutheranworld.org.

Het was bijzonder om in Warschau te zijn en zoveel vrouwen uit Europa te leren kennen en van hun thuissituatie te horen. En het was fijn om overdag met de taxi terug te gaan naar het vliegveld en bij daglicht een blik op te vangen van dat energieke land Polen.

Ondertussen ben ik weer geland in Nederland. En lees van de uitspraak die de Lutherse Synode gedaan heeft het weekend dat ik in Warschau was, namelijk om in de vergaderingen 40% vrouwen, 40% mannen en 20% jongeren aanwezig te laten zijn. Als dat zou lukken, in alle geledingen van de kerk, dan zouden we een grote stap zetten in gelijkwaardigheid.

Ds. Margo Jonker

HERINNERING: GREETJE VERMEULEN-VAN RIJSWIJK

In 1987 had ik een gesprek met Greetje Vermeulen-van Rijswijk in het kader van mijn opleiding M.O. Theologie. Hieronder volgen enkele fragmenten uit het destijds gehouden interview.

Van 18 oktober t/m 14 november 1986 exposeerde Greetje voor het eerst na 20 jaar werken in Galerie Delfi te Zwolle. Ik bezocht haar tentoonstelling en raakte geboeid door haar kleine schilderijtjes van stof die ingelijst waren. Greetje noemde ze textielschilderijtjes.

Zelf vertelde ze hierover:

“Ik heb het gevoel, dat als ik bezig ben, ik aan het schilderen ben met lapjes. Eigenlijk is het een soort penseelvoering. Alleen doe ik het met mijn handen en leg het neer. Het zijn dus geen wandkleden in de gebruikelijke zin des woords. Ze zijn vrij klein (12/15cm). Soms gebruik ik slechts puntjes stof, net als een penseel waarmee je ook hier en daar een tipje verf aanbrengt. Als je een schilderij puur op kleur bekijkt, zijn het soms ook hele vlakken. Bij mij is dat eender. Soms vragen mensen mij waarom ik niet ga schilderen. Maar de stof is er, is klaar. Dat is ontzettend fascinerend. Ik hoef niets meer te mengen. Ik kan kiezen uit een grote rijkdom. Dit werken is toch iets eigens geworden, het is iets van mij. Naast de kleurenrijkdom die stoffen in zich hebben, hebben ze een speciale materiaaluitdrukking. Zijde heeft een andere uitstraling dan een wollen lapje en een draad heeft een andere expressie dan een lap stof. Dat is heel erg boeiend.

Het maken van deze schilderijtjes is een gebeuren. Je kunt het niet even vlug doen. Je kunt niet werken op effect. Het is een innerlijk proces. Ieder kleed geeft namelijk zijn eigen regels aan, heeft zijn eigen sfeer en benadering. Die benadering moet vrij consequent volgehouden worden. Het gaat niet altijd moeiteloos. Een andere keer vloeit het uit je vingers, zodat je je afvraagt of het wel goed is. Soms is het een geschenk uit de hemel!

Meestal zie ik eerst een beeld voor me. Vaak een impressie van een landschap, maar ik werk niet natuurgetrouw. Dat beeld heeft een bepaalde stemming en dat wil ik vorm geven, maar je bent ook zelf die stemming. Het een gaat over in het ander.

Mijn ondergrond is ongebleekt katoen. Vaak komt daar nog een laag overheen. Ook gebruik ik textielverf. Daar zet ik het schilderijtje in grote lijnen mee op. Door de ontdekking van textielverf ben ik vrijer en speelser gaan werken.

Toen ik kleine dingen ging maken, dacht ik: ‘Ik lijst ze in.’ Op deze manier blijven ze goed. Ik was en ben er nogal weg van: die kleine intieme wereldjes. Ik zocht intimiteit. Die kleine wereldjes zocht ik. En die heb ik gevonden.

Het maken van wandkleden was mijn bezig zijn met God, met verhalen uit het Nieuwe én Oude Testament. De eerste 20, 25 wandkleden gingen uitsluitend over

de Bijbel. Het maken van wandkleden was voor mij mijn kerkgang. Ik was namelijk streng christelijk opgevoed (Vergadering der Gelovigen) en had dat totaal verworpen, maar na een geloofscrisis toch weer opgepakt in mijn leven, echter in veel minder strikte vorm vormgegeven. Ik ben Hebreeuws gaan leren en ben later Luthers geworden. Mijn religieuze vormgeving vond een andere weg. Vanaf die tijd had ik minder dwingend behoefte om wandkleden met religieuze voorstellingen te maken, maar nog steeds dienen religieuze onderwerpen zich aan. In alle bescheidenheid ben ik heel religieus van aard. Dat ligt niet op het vlak van verdienste, maar dit had ik van jongs af aan: om alles in betrekking tot God te brengen. Je zou kunnen zeggen: God indachtig.”

Hierbij sluit ik dit oude interview af. Naast deze herinnering aan Greetje Vermeulen-van Rijswijk (1934-2019), jarenlang ons kerklid, die als lectrix uit de Bijbel voorlas, is er nu een kleine expositie in ons Gemeentecentrum. De werken die daar hangen zijn te koop ten behoeve van de kerk.

Lucie Engberts

IDENTITEIT VOLGENS EEN WERELDBURGER

Ditmaal vraag ik aandacht voor een boek van een man met wortels in drie werelddelen. Hij heeft een Britse moeder en een Ghanese vader, werd geboren in Engeland, groeide op in Ghana, studeerde in Engeland en schoot vervolgens wortel in de Verenigde Staten, waar hij filosofie doceert. Zijn naam is Kwame Anthony Appiah: de Britse voornaam Anthony wordt geflankeerd door Ghanese namen. De Nederlandse titel van zijn nieuwste boek luidt: *De leugens die ons binden – Een nieuwe kijk op identiteit*. (Uitgeverij Pluim, Amsterdam/Antwerpen, 335 pp.)

Verskillende manieren om iemand te plaatsen

Het boek heeft als motto een bekende vraag van Dietrich Bonhoeffer die hij stelde in 1944, toen hij in Berlijn gevangen zat: ‘Wie ben ik? Deze of gene? Ben ik dan vandaag deze en morgen een ander?’ Appiah’s eigen relaas begint met een paar manieren waarop hij door anderen wordt geïdentificeerd. In Brazilië wordt hij aangezien voor een Braziliaan, in Zuid-Afrika voor een kleurling. In Engeland en Italië wordt zijn afkomst gezocht in verre streken die ooit door deze landen werden bezet (India respectievelijk Ethiopië). Je verbindt een onbekend iemand via zijn kleur en zijn spraak met een land en meent dat je daarmee iets over haar of hem weet.

Andere kenmerken waarmee je kunt denken iemand te plaatsen, zijn geloof, maatschappelijke klasse en cultuur. En niet te vergeten *gender*, dat vaak wordt versimpeld tot sekse (m/v) maar in werkelijkheid een heel spectrum van varianten

op seksueel gebied omvat. Voor andere simpel lijkende kenmerken blijkt iets dergelijks te gelden. De wereld van de overzichtelijke indelingen ligt achter ons.

Geloof

In zijn hoofdstuk over geloof, getiteld 'Predikingen en praktijken', laat Appiah zien dat godsdienst allereerst gaat over *doen*. Het doen gaat vooraf aan het formuleren van geloof als een leer. Ter illustratie dient Jezus' gelijkenis van de barmhartige Samaritaan, met als moraal: ga heen, en doet gij evenzo. Een open eind, waarvan de invulling steeds opnieuw moet worden gevonden. Levende omgang met een traditie vraagt om inzicht dat mee verandert met de wereld waarin je leeft.

Trouw aan de geloofstraditie waartoe je behoort, betekent niet dat je goden van anderen zou moeten bespotten. Dit oordeel van de joodse filosoof Philo van Alexandrië dateert van tweeduizend jaar geleden, en blijkt verbazend actueel.

Een geestdriftig en geamuseerd verteller

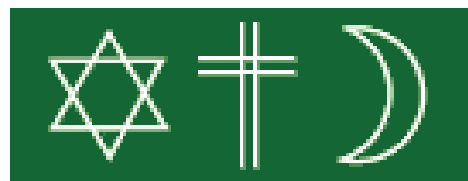
Als lezer van Appiah's boek krijg je heel wat informatie over je heen. Gelukkig is hij, zoals een goed docent en zeker een filosoof betaamt, een enthousiast verteller. Talloos zijn de verhalen – vaak over misverstanden – waarmee hij zijn betoog bij de lezer laat binnenkomen. Zij voorzien de soms zware kost van een aanstekelijke lichtheid. Wie de vermakelijke kant van een probleem ziet, is al halverwege een oplossing.

Warm aanbevolen!

Eddy Weeda

INTERRELIGIEUZE VIERING OP 5 JANUARI 2020

Het is inmiddels een mooie en zinvolle traditie dat in Zwolle het jaar geopend wordt met een interreligieuze viering in een van de gebedshuizen van de stad. Deze vredesviering wordt georganiseerd door SLAG (Samen Leven Anders Geloven) in samenwerking met de Synagoge, de ULU moskee en de Oosterkerk en vindt plaats op de eerste zondagavond van het nieuwe jaar. Joden, moslims en christenen uit onze stad en regio komen bij elkaar om vanuit elkaars religies inspiratie op te doen, elkaar te ontmoeten en vrede toe te wensen.

Het belooft een afwisselende viering te worden, met als thema: **Geroepen om te leven**. Wij mogen leven uit onze bronnen: Uit de Tenach, de Bijbel en de Koran worden daarom teksten gelezen die betrekking hebben op dit thema. Er zal gezongen worden en muziek gemaakt. Na afloop kunnen we elkaar ontmoeten bij de koffie/ thee met wat lekkers. Van harte welkom op **zondag 5 januari om 19.00 uur in de Oosterkerk!**

Namens SLAG Zwolle,

Hanneke Buurman

OECUMENISCHE AVOND OP 21 JANUARI 2020

In de week van Gebed voor de eenheid – van 19 tot en met 16 januari – is de oecumene ook actief. Allereerst is daar de oecumenische viering in de Oosterkerk op 19 januari. Daarnaast is er een oecumenische avond op **dinsdagavond 21 januari**. Op deze avond spreken we met elkaar over ‘Hoop’ met de Vrije Evangelische Gemeente, de Baptistengemeente, de Oosterkerkgemeente en de Lutherse Gemeente. En de avond begint en eindigt met een liturgisch moment. Het geheel vindt plaats in de kerk van de Vrije Evangelische Gemeente aan de Hogenkampsweg 25 **van 19.30 uur tot 21.30 uur**. Iedereen is van harte welkom. Voor meer informatie: margojonker@kpnplanet.nl.

Ds. Margo Jonker

DIENSTEN GROTE KERK

De vieringen in december staan in het licht van **ontmoetingen**. In alle vier de Adventsvespers staat een ontmoeting centraal, zoals te lezen is in Lucas 1. De zondag na Kerst heeft als thema de ontmoeting met Simeon en Hanna, beschreven in Lucas 2.

- **1 december:** Michaëlsviering Vesper, liturgen ds. Harm Bousema en Robert Kanning
- **8 december:** Michaëlsviering Vesper, liturgen Christa van Stappen en Harry Steenbergen
- **15 december:** Michaëlsviering Vesper, liturgen Margrieta de Boer en Christa van Stappen
- **22 december:** Michaëlsviering Vesper, liturgen Els Rademaker-Vos en Margrieta de Boer
- **29 december:** Michaëlsviering Vesper, liturgen Robert Kanning en Els Rademaker-Vos

De aanvang van de diensten is steeds om **17.00 uur**. Meer informatie over de vieringen: www.academiehuis.nl/stadskerk/vieringen.

ADVENT

Ophanden is het grote licht
dat in de hemel werd gesticht
en op de aarde is gericht:
het straalt in alle landen.
Doorlichten zal het alle kwaad
dat als de grote onverlaat
woorden verbuigt tot hoogverraad.
Maar 't licht is al ophanden.

De krijgslust zal er niet meer zijn;
wat groot en boos was maakt het klein
het licht, doorziend de schone schijn:
het zegent hart en handen.
Wij wachten haast met ongeduld
op wat de hemel ons onthult:
de aarde vrij van pijn en schuld.
Dat licht is al ophanden.

Hier staan wij in het blinkend licht
dat uitgaat van Gods aangezicht.
De Zoon volbrengt met glans zijn plicht.
Bevrijding is ophanden.
Engelen spreken zonneklaar:
"Vrede op aarde! Dat is waar!
"Het licht staat op de kandelaar.
Want 't licht is al ophanden.

Weet wat u te verwachten staat
als straks de hemel opengaat:
Zijn licht verlost ons van het kwaad,
licht dat ons overweldigt.
Dan spreekt de engel: "Mens, gij vindt
een stal als huis van 't zonnekind."
Het grote gaat het kleine in.
De glorie is ophanden.

Wonno Bleij, Adventslied bij Lucas 21: 25-34

Uit de bundel *Ook in het vuur is Hij nabij*

FLAMBOUW JANUARI 2020

Kopijdatum:	Dinsdag 24 december 2019
Verschijning:	Zondag 5 januari 2020

AGENDA

Alle bijeenkomsten zijn in het gemeentecentrum, tenzij anders vermeld. Over bijna alle activiteiten vindt u elders in deze (of de vorige) Flambouw meer informatie.

Datum	Tijd	Activiteit
Maandag	20.00 - 22.00	Cantorij (niet tijdens schoolvakanties)
Eerste zondag van de maand	Na kerktijd	Inloopspreekuur kerkenraad
Za 30 nov.	10.00	Adventskransen maken
Zo 1 dec.	17.00	Michaëlsviering, Grote Kerk
Di 3 dec.	20.00	Lectio Divina
Wo 4 dec.	19.30	Kerkenraadsvergadering
Zo 8 dec.	11.00	Brieven ondertekenen Amnesty International
Zo 8 dec.	17.00	Michaëlsviering, Grote Kerk
Di 10 dec.	13.30	Oec. gespreksgroep 'Het verhaal gaat'
Di 10 dec.	20.00	Lectio Divina
Wo 11 dec.	09.45	Oec. gespreksgroep 'Als vrouwen aan het woord komen'
Wo 11 dec.	14.00	Adventsmiddag voor senioren
Do 12 dec.	19.30	Leren van Luther
Zo 15 dec.	17.00	Michaëlsviering, Grote Kerk
Do 19 dec.	18.00	Maaltijdgroep Zwaan-schuif-aan
Zo 22 dec.	17.00	Michaëlsviering, Grote Kerk
Zo 29 dec.	17.00	Michaëlsviering, Grote Kerk
Zo 5 jan.	19.00	Interreligieuze viering, Oosterkerk
Wo 8 jan.	20.30	Vorbereiding kloosterweekend, Reggelaan 8
Di 21 jan.	19.30	Oecumenische avond, Vrije Evangelische Gemeente

CONTACT

Kerk Adres : Koestraat 2-4, 8011 NK Zwolle, tel. (038) 4217237
 E-mail : info@elkz.nl
 Website : www.elkz.nl
 Facebook : www.facebook.com/LutherseGemeenteZwolle
 ING Bank : NL81 INGB 0000850125 t.n.v. Evangelisch Lutherse Gemeente Zwolle
 Triodos Bank : NL13 TRIO 0198527764 t.n.v. Evangelisch Lutherse Gemeente Zwolle

---

Predikant : ds. M.E. Jonker,

Collectebonnen : Collectebonnen kunt u na de dienst kopen bij
 Mw. J. Wildeman - Dekker, R. Kanning en J.M. Nauta

De Flambouw verschijnt 11x per jaar en kost € 15,00 per jaar, maar is gratis voor leden die aan Kerkbalans bijdragen. De Flambouw is ook online te lezen via onze site: www.elkz.nl . Hier vindt u tevens ons privacyreglement.

De Flambouw biedt ruimte aan inhoudelijke discussie van gemeenteleden. Bijdragen, mits niet anoniem, worden na beoordeling door de redactie geplaatst. Deze bijdragen verwoorden niet de mening van de kerkenraad of Lutherse kerk.